

Situationen i Farvergården efter 1758

Kilde: P.M. Stolpe: *Optegnelser om Familien Stolpe. 1900.*

Renskrevet af Irene Larsen.

"Ægteparret Steenholms omtrent samtidige Død 1758 indledte en Række vanskelige Aar for Arvingerne. De 4 Døtre vare vel voksne og som omtalt blev de to ældste gifte Aaret efter¹, men for at de uforsørgede Børn kunne leve, maatte Farveriet fortsættes og drives forsvarligt. Det gjaldt at sikre dem Privilegiet. Farversvenden Mads Jørgensen Raffenberg, som i 5 Aar havde tjent Steenholm, søgte straks om at faa det, saa vilde han give de uforsørgede Børn 50 Rdl. hver aarlig, Døtrene til de vare forsørgede, Sønnerne til de var fuldmyndige" (side 85-86).

I det følgende berettes om de økonomiske problemer med farvergården, der var i dårlig stand, og erhvervet. "Man søgte nu at sælge Farvergaarden ved Auktion, men der gjordes intet Bud. Stillingen var nu betænkelig nok. Det var udsigt til, at Farveriet og dermed Midlerne til Børnenes Underhold maatte standse. Man besluttede sig derfor til, for at Farveriet ikke helt skulle standse, at drive det for Børnenes Regning. Den 27-aarige ugifte Datter **Kirstine Dorothea** (døbt 17. Juni 1740) overtog nu Husholdningen i Farvergaarden og tog sin Broder Latinskoleelev Nicolai til sig, og da der maa have været en fagkyndig Mand, som har styret Farveriet, er der, som det straks vil ses, en til Vished grænsende Sandsynlighed for, at denne har været **Farversvend Stolpe**. Det viste sig imidlertid snart, at Driften, uagtet al anvendt Sparsom snedighed ikke kunde kaste nok af sig til Børnenes Underhold og maatte ophøre, hvis ikke Arven skulde bortsmelte. Det stod sig nemlig daarligt med Farveriet: Gaarden var gammel og bristfældig, Kedlerne forslidte, Forraadet af Farvervarer utilstrækkeligt. De nødvendige Reparationer ansloges at vilde koste 800 Rdl. Indkøb af Farvervarer og Rekvisiter 1000 Rdl. Man kom på ny tilbage til Tanken om at sælge det hele, som den eneste Udvej, og denne Udvej er uden tvivl bleven lettet ved det fortrolige Forhold, der har udviklet sig mellem de unge i Farvergaarden" (side 88-90).

---

¹ De to ældste:

Susanne Marie Steenholm, f.1738, gift i 1759 med Søren Hansen, 1725-1778, fuldmægtig ved Antvorskov Amt, farver i Slagelse og landmåler i København.

Else Marie Steenholm, 1739-1799, gift i 1759 med Lars Andersen, d. 1781, rådmand og byfoged i Slagelse.

Nikolaj Stolpe og Kirstine Dorothea Steenholm blev gift i 1769. Det lykkedes for dem at drive farveriet videre med kaution fra "Købmand i Odense Mathias Kurrelbaum".

"Mærkeligt nok først 7 Aar efter Skødets Udstedelse - den 17. december 1776 - fremstod paa Slagelse Raadstue "Hr. Nicolai Stolpe, barnefødt paa Langeland, gammel 37 Aar, og vandt sit Borgerskab som Farver i Slagelse, hvorpaa at han var forsynet kongeligt Privilegium og derefter aflagde den sædvanlige Borgered", og først 26. Marts 1779 fik han og Hustru kongeligt Farverprivilegium (Slagelse Raadstueprotokol i Provinsarkivet, Sjællandske Registre 1799 N.208)" (side 92-93).

"Den ældre Broder, **Nicolai Jacob Stolpe**, døbt i Humble 10. Juni 1738, forplantede slægten². Hans Bedstefader Nicolai Stolpe stod Fadder til ham³. Om hans Ungdom vides i Grunden intet; rimeligvis er han opdragen i Odense. Man kan antage af Stiffaderen fra sit nærliggende Hjem i Kjerteminde har haft forbindelser der⁴. Præsten Stolpes Søn Johan Henrik havde der fra 1747 faaet sin Uddannelse i v. Westens Apotek indtil omtrent 1756⁵. At Nicolai Jacob i sin Ungdom har opholdt sig længere tid i Odense, synes sikkert nok. Han opkaldte senere en Søn, min Bedstefader, efter Raadmand og Købmand Mathias Kurrelbaum i Odense, som fra 1772 var Chef for det grønne ridende Jægerkorps og fra 1777 Postmester; han døde 1793. Denne rige og ansete Borger, jævnaldrende med Stolpe, var besvogret med Odenses bedste Familier, derimellem v. Westens. Dette om mulige Forbindelser i Odense, det er jo sandsynligt nok, at han har lært Farveriet der, men det vides ikke. Som tredieveårig Mand dukker han først frem i Slagelse" (side 78-80).

"Skønt Stolpe synes at have købt Farvergaarden noget dyrt, og skønt han øjensynlig ikke selv har ejet nogen nævneværdig Kapitel, er han dog stadig under sin følgende Livsbane gaaet fra i pekuniær Henseende, således at have ved sin død må have været en ret velstående mand" (side 96-97).

---

² Den yngre bror, Frederik Christian Stolpe (1741-1818) døde ugift og fik ingen børn.

³ Nicolai Stolpe var bl.a. købmand i København. Han er født omkring 1665 (P.M. Stolpe, s.7).

⁴ Nicolais far, Christian Frederik Stolpe, var degn i Humble. Han døde i 1743, da Nicolai kun var 5 år gammel. Hans mor, Marie Jacobsdatter Brorson, giftede sig med efterfølgeren i embedet, Laurids Jensen Krag. Det må altså være Krag, der er stedfaderen her.

⁵ Præsten Stolpe er Nicolai Jøren Stolpe, der var præst i Gjerlev-Dråby, Hornsherred. Han er bror til Christian og altså Nicolais farbror.

"Det fremgaar da af alt, at han har været en af sine Medborgere vel anset Mand og dertil meget driftig. Hans Bedstefaders vistnok vel spredte og rastløse Virksomhedstrang, der fik en saa ulykkelig Ende, genfindes hos ham, men i en afklaret Form og rettet mod et mere begrænset Maal. Det stolte, tillidsfulde i hans Karakter har han selv givet et noget naivt Udtryk i Valgsproget i hans Segl: "Stolpe staar, Thi Gud raar". Baade Valgsprog og Segl er vist af Ejerens egen Opfindelse. Godt har han vistnok været bistaet i sin Virksomhed af sin Hustru. At hun som ung Pige forestod Økonomien i Farvergaarden, tyder på en praktisk Dygtighed, som nød Anerkendelse hos hendes Søster og Svoger" (side 98-99).

Farvergården lå i Smedegaden 42 if. folketællingen 1787.

Her er en oversigt over farvere i Slagelse:

Slagelse.	
Lorentz Brehmer	20/10 1664
Bertel Hansen Tandrup, Lor. Brehmer opladt ham sit Priv. .	11/1 1671
Samtidig i Næstved; — 19/4 1687 Holbæk; — 28/4 1688 Sorø.	
Anders Bertelsen Tandrup, e. i Slagelse, Antvorskov Birk og Distrikter	11/1 1710
s. Ringsted 18/7 1696; — Korsør og Skjelskør 4/9 1716.	
Bertellina Christina Tandrup	14/12 1736
Christian Stenholm o. H.	18/3 1740
Anders Tandrup og syv Søkende	15/12 1758
Nikolaj Stolpe og H.....	26/3 1779

Kilde: Nyrop, C.: Danske Farvere - en historisk Udsigt ved De Goldschmidtske Fabrikers Hundredaars Jubilæum, 1800 - 24. December - 1900. Kapitel "I provinserne", s.69ff.

Bilag: Danske Farvere udenfor Kjøbenhavn 1657-1812, s.161ff.

<https://slaegtsbibliotek.dk/2024/943687.pdf>

Side 174.